

імпортою залежності щодо продовольства і матеріально-технічного забезпечення; фізичну та економічну доступність продовольства для різних категорій населення у необхідній кількості, асортименті, відповідної якості та рівня безпеки, а також забезпечення їх платоспроможністю; контроль на всіх стадіях виробництва за якістю та безпекою продуктів харчування та продовольства рослинного та тваринного надходження, орієнтацію вітчизняних аграрних виробників на виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції; систему створення і підтримання на необхідному рівні резервних запасів продовольства на випадок стихійних лих, неврожаю, несприятливих природних факторів, тощо; ефективний та дієвий механізм державної підтримки аграрних товаровиробників; систем контролю за раціональним використанням природних ресурсів у процесі аграрного виробництва, механізми розробки і впровадження новітніх технологій у галузях агротехніки, агроекології та інтенсивного природокористування.

Варто зазначити, що для забезпечення продовольчої безпеки важливе значення має аналіз загроз, оцінка реальних та потенційних внутрішніх і зовнішніх небезпек, кризових ситуацій та інших несприятливих чинників. Перш за все, на нашу думку, необхідно звернути увагу на зовнішні чинники, що справляють деструктивний вплив на національну систему продовольчої безпеки, до яких на сьогодні можна відноситися наступні: низький рівень конкурентоспроможності вітчизняного продовольства і сировини через технологічну відсталість виробництва; відмінності між рівнем життя населення в розвинених країнах і країнах з перехідною економікою, що знижують соціально-економічну ефективність зовнішньоекономічної діяльності; відсутність чіткого механізму реалізації конкурентних переваг аграрного виробництва країни, представленого в основному особистими селянськими господарствами, які мають базуватися на зниженні витрат, застосуванні інноваційних технологій, підвищенні екологічної безпеки; невідповідність міжнародним нормам оцінки якості продукції; невідповідність державної підтримки вітчизняних товаровиробників світовому рівню; низька ефективність інноваційної діяльності в агросфері, а також відсутність дієвих механізмів впровадження досягнень науково-технічного прогресу в агропромислове виробництво; високий рівень диференціації доходів і наявність груп з грошовими ресурсами, нижчими від прожиткового мінімуму; екологічна напруженість, зумовлена відсутністю загальнодержавних запобіжних заходів.

Щодо напрямів забезпечення національної безпеки України, як і продовольчої безпеки на державному рівні, то вони мають включати: моніторинг і прогнозування основних продовольчих балансів на тенденції розвитку продовольчого ринку країни; укладення прямих контрактів із сільськогосподарськими товаровиробниками на закупку продовольства; посилення впливу на ринкові механізми за допомогою встановлення цін на сировину і кінцеву продукцію, квотування виробництва; сприяння становленню міжрегіональних оптових ринків; вдосконалення механізму регулювання розподільчих процесів на оптовому ринку.

Таким чином, необхідною умовою забезпечення продовольчої безпеки нашої держави є:

- ефективне функціонування аграрного сектора економіки України й розвиток основних галузей аграрного виробництва. Це має забезпечуватися активною, виваженою й послідовною державною аграрною політикою;
- для підвищення продуктивності аграрного виробництва, його конкурентоспроможності важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності. Саме інноваційна спрямованість в різних формах прояву нині відіграє домінуючу й вирішальну роль у визначенні кола учасників конкуренції в майбутньому, адже саме інновації дають змогу створити стратегічні переваги в конкретних галузях. Здатність ефективно використовувати інновації є найбільш дієвим інструментом для досягнення цілей продовольчої безпеки, ключем до постійного поліпшення рівня та якості життя громадян.

Літератури

1. Береговий В.К. Шляхи покращення рівня продовольчої безпеки України./В.К. Береговий//Агросвіт. – 2011. - №15. – С.5-7.
2. Національна доктрина продовольчої безпеки України./ П.Т. Саблук, Г.М. Калетнік, С.М. Кваша, В.І. Власов, М.А. Лисак//Економіка АПК. – 2011. - №8. – С. 3-11.
3. Інноваційне сприяння у забезпеченні продовольчої безпеки. / М.М. Кулаєць, М.Ф. Бабієнко, О.Д. Витвицька, В.М. Просіяк// Економіка АПК. – 2011. - № 8. – С. 111-117.
4. Курман Т.В. Щодо поняття та ознак продовольчої безпеки/ Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. -2011. - №165.- С. 121-127.
5. Хвесик М.А. Продовольча безпека України: монографія/ М.А. Хвесик, А.С. Лисецький; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. – К., 2008. – 159 с.
6. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

Заярнюк О.В., к.е.н., Сторожук О.В. к.е.н., доц.
Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Впровадження моделі інноваційного розвитку національної економіки сьогодні можливе за умови вирішення питання підготовки спеціалістів нового типу, здатних забезпечити весь процес інноваційної

діяльності – від наукових досліджень і розробок до їх освоєння на виробництві та подальшої комерціалізації. Тому підготовка кадрів, здатних ефективно управляти інноваційними процесами, розробляти і впроваджувати інноваційні проекти є пріоритетним державним і регіональним завданням.

Дослідження впливу впровадження інновацій і розвитку інноваційних процесів на формування постіндустріального суспільства в Україні та на розвиток окремих регіонів здійснювали у своїх працях О.І. Амоша, В.М. Геєць, З.В. Герасимчук, А.І. Сухоруков, Л.І. Федулова та ін. Питання підготовки кадрів, здатних сприяти впровадженню інновацій, висвітлені в працях О.А. Грішнєвої, В.І. Куценко, О.М. Левченка, М.В. Семикіної, Л.К. Семів та ін.

Проте на сьогоднішній день проблема формування кадрового потенціалу для забезпечення переходу економіки регіонів України на інноваційний шлях розвитку не вирішена. Практична потреба в її вирішенні зумовила вибір теми даної статті.

Аналіз тенденцій розвитку ринку праці Кіровоградської області свідчить, що загальна чисельність зайнятого населення в регіоні скорочується. Так, лише за період 2007-2012 рр. чисельність зайнятих в офіційному секторі скоротилася майже на 30 тис. осіб і станом на 1 січня 2013 р. становила 433,7 тис. осіб. Значною мірою така ситуація зумовлена падінням рівня промислового виробництва у регіоні, що призвело до істотного згортання попиту на послуги праці з боку офіційної економіки. Так, аналіз співвідношення потреби підприємств у працівниках і чисельності безробітних свідчить про значне перевищення пропозиції робочої сили над попитом. Лише з боку випускників навчальних закладів пропозиція робочої сили становить 18,5 тис. осіб, водночас загальний попит на робочу силу з боку підприємств області станом на початок 2013 р. становив 625 осіб [1, с. 313, 317].

Наявність структурної диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією за професіями є чинником, що обмежує можливості працевлаштування безробітних і задоволення потреб роботодавців у працівниках. Найбільша потреба підприємств Кіровоградської області у 2012 р. була у професіоналах (25% від загальної кількості вільних робочих місць), працівниках сфери торгівлі та послуг (20%), кваліфікованих робітниках з інструментом (13%), робітниках з обслуговування, експлуатації та контролю роботи технологічного устаткування і складання машин (8%) [9, с. 319].

За даними Кіровоградської обласної служби зайнятості, актуальними професіями на ринку праці Кіровоградської області є обліковець, водій автомобіля, електрогазозварник, електромонтер, лікар, машиніст крана, продавець, слюсар-ремонтник, тракторист, швачка. Це дає підстави зробити висновок про те, що на ринку праці Кіровоградської області попитом користуються в основному висококваліфіковані робітники та спеціалісти. Дослідження свідчить, що мережа державних ПТНЗ в Кіровоградській області є досить широкою, сформованою за галузевим принципом. Заклади профтехосвіти державної форми власності поділяються таким чином: промисловість – 3, будівництво – 4, транспорт – 2, агропромисловий комплекс – 12, сфера послуг – 2, громадське харчування – 2, швейне виробництво – 1.

Хоча щороку закладами ПТНЗ здійснюється підготовка кадрів чисельністю більше 5 тис. випускників, проте на зареєстрованому ринку праці існує кадровий дефіцит. Великою мірою така ситуація зумовлена відсутністю відповідного зростання зарплатних пропозицій.

Аналіз структури зайнятості за секторами економіки Кіровоградської області свідчить про те, що найбільші масштаби зайнятості спостерігають у секторі послуг (55,4%), причому надвисока концентрація робочої сили спостерігається у сфері торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, діяльності готелів та ресторанів (33,5% від загальної чисельності зайнятих у секторі послуг). Високою є також частка зайнятих у сфері освіти (15,3% від усіх зайнятих в секторі послуг) і на транспорті (13,9%). В аграрному секторі економіки області працює 27,5% зайнятих; у промислово-будівельному секторі – 17,1%.

Розподіл працівників за видами промислової діяльності в області не відповідає інноваційним стандартам: домінуючою є зайнятість у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води (23%); натомість, у наукомісткому виробництві промислової продукції чисельність зайнятих за 2000-2012 рр. суттєво скоротилася і на початку 2013 р. становила: у виробництві машин та устаткування – 12,9%; виробництві електричного, електронного та оптичного устаткування – 7,2%; хімічному виробництві – 2,2%.

Щодо фінансування інноваційної діяльності, то його обсяги залишаються недостатніми. Так, на здійснення інноваційної діяльності в 2012 р. у Кіровоградській області було витрачено 33,4 млн грн (на 0,3% більше, ніж у 2011 р.) [1, с. 277]. Кадрове забезпечення освітньо-наукової сфери Кіровоградської області, де зосереджена найбільша чисельність носіїв інтелектуального ресурсу, характеризується такими показниками: серед фахівців вищої кваліфікації в економіці області на початок 2013 р. працювало 60 науковців зі ступенем доктора наук (менше 1,0% від їх загальної чисельності в економіці України) і 782 – зі ступенем кандидата наук. За віком наукові кадри вищої кваліфікації Кіровоградської області розподілені наступним чином: 40% кандидатів наук має вік 51 і більше років; питома вага кандидатів наук віком до 30 років становить 7%. Більше половини докторів наук (57%) має вік 61 і більше років; у віковій групі 41-50 років перебуває 7 осіб або 12% [1, с. 277].

Таким чином, змушені констатувати, що в Кіровоградському регіоні має місце занепад інноваційного розвитку, зокрема низька забезпеченість науковими кадрами; низька дослідницька активність; низькі

обсяги фінансування наукових розробок; старіння наукових кадрів. Дослідження ринку праці Кіровоградської області дають підстави для висновку, що в регіоні є серйозні потреби в кадрах у багатьох сферах економічної діяльності.

Для удосконалення процесу кадрового забезпечення інноваційного розвитку економіки регіону необхідно надати інноваційної спрямованості всім суб'єктам регіональної інноваційної системи, шляхом змін передовсім у змісті усіх складових системи освіти. Модернізація і розвиток освіти та науки регіону повинні набути випереджального неперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються у світі й Україні. Необхідним є забезпечення системного підвищення якості освіти на інноваційній основі, створення сучасного науково-педагогічного та науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу в закладах освіти. Крім того, потрібно забезпечити реалізацію сучасних технологій професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів системи освіти відповідно до вимог інноваційного розвитку освіти.

Для налагодження навчання висококваліфікованих робітників доцільно створити інноваційні ресурсні центри, організовані спільними зусиллями інноваційно активних підприємств. Такі ресурсні центри можуть створюватись у регіоні за галузевим принципом і згодом перетворюватись на навчальні комбінати для випуску висококваліфікованих робітників.

Отже, дослідження показало, що потенційні можливості для розвитку інноваційно-орієнтованої економіки в регіоні слабкі, але існують. Проте, цього можна буде досягти лише за умови того, що ринкові перетворення спрямовуватимуться на пріоритетний розвиток тих галузей і видів виробництва, які визначають перехід до постіндустріального суспільства. У такому випадку економічні трансформації будуть супроводжуватись подальшою диверсифікацією форм і видів зайнятості; збільшенням зайнятості у наукомісткому виробництві, у сфері нематеріальних (інтелектуальних) послуг; підвищенням мобільності зайнятості; поліпшенням освітньо-кваліфікаційної структури зайнятих.

Література

1. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2012 рік. – 2013. – 496 с.

Збаржевецька Л.Д., к.е.н., Вдовиченко Л.В., ст. викл.
Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград, Україна

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Проблеми раціонального та ефективного використання сільськогосподарськими виробниками земельних ресурсів набувають першочергового значення, оскільки земля є основою людського існування, що визначає її важливу роль у процесі соціально-економічного розвитку суспільства. Однак, нераціональне землекористування, екстенсивні методи ведення сільського господарства стали причиною зменшення розмірів та продуктивності сільськогосподарських угідь.

Питанням ефективного землекористування присвячують свої дослідження В.Г. Андрійчук, А.С. Даниленко, В.М. Месель-Веселяк, Л.Я. Новаковський, Б.Й. Пасхавер, П.Т. Саблук, А.М. Третяк та ін. Однак, дискусійних питань у сфері ефективного землекористування не зменшується, особливо у напрямку підвищення продуктивності сільськогосподарського землекористування.

Україна має значний ресурсний потенціал для виробництва сільськогосподарської продукції. Єдиний земельний фонд країни становить – 60,4 млн. га. [1]. Слід відзначити, що площі сільськогосподарських угідь мають стійку тенденцію до зменшення (рис.1).

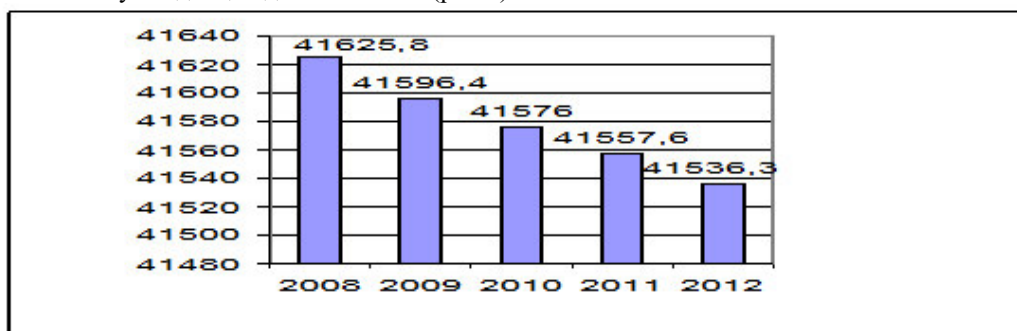

Рис. 1. Площа сільськогосподарських угідь за період 2008-2012 рр., тис. га

У загальній площі сільськогосподарських угідь орні землі (які систематично обробляються і використовуються під посіви сільськогосподарських культур, включаючи посіви багаторічних трав, а також чисті пари) у 2012 р. становили 30,9 млн. га (85%). У результаті екстенсивного ведення